

Sir Ken Robinson

AZ ALKOTÓ TÉR

*Lépj ki a dobozból,
mert többre vagy képes, mint gondolnád!*

Sir Ken Robinson

AZ ALKOTÓ TÉR

*Lépj ki a dobozból,
mert többre vagy képes, mint gondolnád!*

A fordítás alapja:
Sir Ken Robinson: Out of Our Minds: Learning to be Creative,
Capstone Publishing Ltd., 2011

First edition published 2001
Revised and updated edition published 2011

© Sir Ken Robinson, 2001, 2011

Fordította © Bányász Réka, 2011

Szerkesztette: Garai Attila

Borítóterv: Borzák Márton

HVG Könyvek
Kiadóvezető: Budaházy Árpád
Felelős szerkesztő: Török Hilda
Kiadói szerkesztő: Szücs Adrienn

ISBN 978-963-304-070-6

Minden jog fenntartva. Jelen könyvet vagy annak részleteit tilos reprodukálni, adatrendszerben tárolni, bármely formában vagy eszközzel – elektronikus, fényképes úton vagy más módon – a kiadó engedélye nélkül közölni.

Kiadja a HVG Kiadó Zrt., Budapest, 2011
Felelős kiadó: Szauer Péter

www.hvgkonyvek.hu

Nyomás: Szó-Kép Nyomdaipari Kft.
Felelős vezető: Szikszay Olivér

TARTALOM

<i>Előszó</i>	7
1. fejezet: LÉPJÜNK TÚL ÖNMAGUNKON!	13
2. fejezet: KITÖRT A FORRADALOM	33
3. fejezet: MI A PROBLÉMA AZ OKTATÁSSAL?	63
4. fejezet: AZ AKADÉMIAI ILLÚZIÓ	97
5. fejezet: ISMERJÜK MEG ÖNMAGUNKAT!	127
6. fejezet: A KREATIVITÁS FOGALMA	159
7. fejezet: AZ ÉRZELMEK SZÁMŰZETÉSE	189
8. fejezet: NEM VAGYUNK EGYEDÜL	221
9. fejezet: KREATÍV VEZETÉS	245
10. fejezet: TANULJUNK KREATIVITÁST!	273

<i>Utószó</i>	315
<i>Jegyzetek</i>	317
<i>Felhasznált irodalom</i>	331
<i>Köszönetnyilvánítás</i>	339
<i>Név- és tárgymutató</i>	341

ELŐSZÓ

„A jövőben nem leszünk képesek balesetmentesen közlekedni bonyolult környezetünkben, ha folyton csak a visszapillantó tükörbe nézegetünk. Szó szerint eszünket kell veszítenünk ahhoz, hogy így folytassuk tovább.”

AKREATIVITÁS AZ EMBERI intelligencia legnagyobb ajándéka. Minél bonyolultabb lesz a világ, annál kreatívabbnak kell lennünk, hogy boldoguljunk. Mégis rengetegen kételkednek abban, hogy rendelkeznek bármiféle kreatív képességgel. *Az alkotó tér* arról szól, hogy miért olyan fontos a kreativitás, miért gondolják magukról az emberek, hogy nem kreatívak, hogyan jutottunk ide, és mit tehetünk, hogy ezt megváltoztassuk. A könyv első kiadása 2001-ben jelent meg. Amit most kezében tart az olvasó, az egy teljesen új, javított kiadás. Miért volt tehát szükség új kiadásra, és mennyire új ez valójában?

Az alkotó tér első kiadását 2000-ben írtam. Az új kiadás egyik oka, hogy azóta nagyon sok minden történt *a világban* és *az én világomban* egyaránt. A változások majdnem minden téren még eszeveszettebb tempóra váltottak, és a könyvem lényegét képező kérdések még sürgetőbbekké váltak. Vegyük például a technikai változások ütemét! 10 évvel ezelőtt a legtöbb embernek még újdonság volt az internet. Nem voltak okostelefonok, iPodok, nem volt Facebook, Twitter, YouTube, és nem létezett a legtöbb közösségi oldal sem, amelyek most átalakítják a világ kulturális és gazdasági életét. Sok más történés a politika, a gazdaság, a kultúra és a környezetvédelem terén – a szeptember 11-ei események globális hatásától a nagy gazdasági válság

összetett következményéig – szintén nem volt előre látható tíz évvel ezelőtt. Mondandóm lényege, hogy a humánpolitika teljes kiszámíthatatlansága miatt a kreatív képességek művelése nem elhanyagolható sem az üzleti életben, sem az oktatásban, sem a mindennapi életben.

A második oka az új kiadásnak az, hogy ma már több mondanivalóm van a könyv legfőbb gondolataival, valamint ezeknek a gyakorlatba való átültetésével kapcsolatban. Az elmúlt tíz év alatt megvitattam e gondolatokat a legkülönbözőbb területeken és szervezeti szinteken dolgozókkal, köztük multinacionális vállalatok és nonprofit szervezetek vezérigazgatóival, politikusokkal, művészekkel, tudósokkal, diákokkal, szülőkkel és oktatókkal. Ezek a tapasztalatok elmélyítették meggyőződésemet, hogy a könyvben bemutatott problémák fontosak és sürgetőek, s lényeges, hogy még szélesebb körben ismertté váljanak.

A harmadik ok az, hogy az elmúlt tíz évben nemcsak a világ lépett tovább, hanem én is. Szó szerint. Amikor az első kiadást írtam, családommal egy angliai kisvárosban, Stratford-on-Avonban, Shakespeare szülővárosában éltem. Az új kiadást Los Angelesben írtam, ahol most élek. Az építész Frank Lloyd Wright egyszer azt mondta, ha oldalára fordítanánk a világot és megráznánk, minden, ami nincs rögzítve, Los Angelesben kötne ki. Közvetlenül a könyv első kiadásának megjelenése után családommal megráztuk magunkat, és pontosan ez történt. El lehet képzelni, milyen észrevétlenül ment az átállás. Azóta rengeteget utaztam az Egyesült Államokban, sok rendkívüli emberrel és lenyűgöző kezdeményezéssel találkoztam. Mindezek az élmények hozzájárultak a második kiadáshoz, amely az előzőnél sokkal nagyobb hangsúlyt fektet az Észak- és Dél-Amerikában, Ázsiában és Európában tapasztalható fejlődésre. Végül is globális folyamatról van szó.

A kaliforniai Montereyben 2006-ban megrendezett világhírű TED-konferencián tartottam egy előadást, amelyben érintettem e könyv fő témáit. Azóta több mint 100 országban, több mint

5 millió alkalommal töltötték le ezt az előadást.¹ Az összehasonlítás kedvéért: fiam, James és lányom, Kate mutatott nekem egy 30 másodperces felvételt a YouTube-on, amelyen két cica mintha beszélgetne egymással – ezt 30 millió alkalommal töltötték le. Ezt azért szem előtt tartom. Ámbár azt is tudom, hogy a cicás videóval ellentétben előadásomat világszerte sok helyen levetítették kisebb-nagyobb konferenciák, találkozók és képzések alkalmával. Következésképpen máig megközelítőleg 100 millió ember látta. Ez jól mutatja az általam fölvetett témák iránti érdeklődés mértékét. Később, 2010-ben, újabb TED-előadást tartottam, ennek is hasonló volt a visszhangja.²

2008-ban megírtam *Az alkotó elem** című könyvemet, amelyet 2009 januárjában adtak ki az Egyesült Államokban,³ és azóta szerte a világon számos kiadást megért. Ez a könyv az egyéni tehetség és kreativitás természetét, valamint kibontakozásuk feltételeit vizsgálja. *Az alkotó tér* számos értelemben *Az alkotó elem* természetes kiegészítője. Sokkal mélyebben vizsgálja, hogy miért olyan létfontosságú a természetes adottságok – és különösen a kreativitás – fejlesztése, valamint hogy a szervezetek, kiváltképpen az oktatás, miért hajlamosak elfojtani azt. Ezek után nagyon örültem, amikor a Capstone Kiadó azt javasolta, hogy az első kiadás tizedik évfordulójára készítsük el *Az alkotó tér* második kiadását. Be kell vallanom, eredetileg kevésbé akartam átdolgozni a könyvet. Elképzeltem, hogy rászánok egy hosszú hétvégét, s egy üveg finom vörösbort, és a helyesírás-ellenőrző program társaságában kicsinosítom az eredeti szöveget. Menet közben jóformán újraírtam az egész könyvet: új tartalmakkal bővítettem, pontosítottam gondolataimat, és könnyedebbre igazítottam az egész szöveg hangvételét. Aki először tartja kezében ezt a könyvet, akár az üzleti világban, az oktatásban vagy

* Sir Ken Robinson: *Az alkotó elem – Fedezd fel, mire születtél, és minden megváltozik (The Element: How Finding Your Passion Changes Everything)* Ford.: Kőrös László. Budapest, HVG Könyvek, 2010

a nonprofit szférában dolgozik, akár saját személyes kreatív képességei miatt aggódik, bizonyosan sok mindent talál majd, ami leköti az érdeklődését.

Könyvem célja, hogy mindenkinek segítsen megérteni egyéni kreatív képességeinek mélységét, valamint azt, hogy eddig miért kételkedett bennük; hogy segítségével a szervezetek kezdjenek hinni saját megújulásra való képességükben, és megteremthessék e képesség kibontakozásának feltételeit; illetve hogy az oktatásban elősegítse a kreativitás forradalmát.

Az emberi intelligencia különösen kreatív. A világot, amelyben élünk, az emberi intelligencia által alkotott gondolatok, hiedelmek és értékek alakítják olyanná, amilyen. A körülöttünk lévő világ legalább annyira származik belőlünk, mint a természeti környezetből. Gondolkodni és érezni nem csupán azt jelenti, hogy olyannak látjuk a világot, amilyen, hanem azt is, hogy elképzeléseket alkotunk vele kapcsolatban, és élményeink értelmezésével jelentést adunk a dolgoknak. A különböző közösségek más és más életmódot folytatnak annak függvényében, hogy hogyan gondolkodnak, hogyan értelmezik a világot. A szó szoros értelmében megalkotjuk saját világunkat. De újra is tudjuk alkotni. A történelem nagy forradalmait mindig egy-egy nagy gondolat robbantotta ki; egy új látásmód, amely megrengette az addigi szilárd elképzeléseket. Ez a kulturális változás elkerülhetetlen folyamata.

Kreatív potenciálunk felismerése szó szerint azon múlik, hogy megtaláljuk-e a helyünket a világban, megtaláljuk-e a saját személyiségünk lényegét *alkotó elemet*. Az oktatásnak segítenie kellene ebben, de kevés sikerrel teszi, ezért sokan kívül maradnak önmagukon, saját igazi képességeiken. Nem lehetnek elemükben, ilyen értelemben kívül vannak saját világukon. A jelenlegi oktatáspolitikát valamiféle transzszzerű megszállottság tartja fogva. Ahelyett, hogy értelmes vita folyna a rendkívüli változások kezeléséhez szükséges stratégiákról, mantraként hajtogatják, hogy emelni kell a hagyományos oktatás követelményszintjét.

Ezek a követelmények más korban más célokat szolgáltak – amint be fogom mutatni. A jövőben nem leszünk képesek bal- esetmentesen közlekedni bonyolult környezetünkben, ha folyton csak a visszapillantó tükörbe nézegetünk. Szó szerint eszünket kell veszítenünk ahhoz, hogy így folytassuk tovább.

Sir Ken Robinson

Los Angeles, 2011. február